

Писана припрема за час српског језика

"Женидба Максима Црнојевића" - Народна епска пјесма

I разред средње медицинске школе | Професор: Сања Ђурић | Бањалука
Основни подаци о часу

Предмет Српски језик и књижевност

Наставна јединица "Женидба Максима Црнојевића" - Народна епска пјесма

Разред I разред средње медицинске школе

Трајање 45 минута

Наставник Сања Ђурић

Установа ЈУ Медицинска школа Бањалука

Датум: септембар 2025. године

Тип часа Час обраде новог градива

Облик рада Фронтални, групни, индивидуални

Циљеви и очекивани исходи часа

Општи циљ Развијање разумијевања за народну епску традицију и значај националне баштине кроз анализу "Женидбе Максима Црнојевића"

Образовни исходи

- Препознаје елементе народне епске поезије
- Разумије усмену традицију и њену улогу
- Анализира митолошке и историјске елементе
- Разумије симболику и алегорију у пјесми
- Препознаје архаични језик и поетска средства

Функционални исходи

- Развија способност аналитичког читања архаичних текстова
- Тумачи сложене текстове и поетске слике
- Развија критичко мишљење о традицији
- Користи књижевну терминологију за анализу
- Разумије везу између прошлости и садашњости

Васпитни исходи

- Поштовање националне баштине и традиције
- Развијање толеранције и поимања националних разлика

- Развијање патриотизма и националне свијести
- Развијање естетског укуса
- Развијање емпатије и моралних вриједности

Методе и облици рада

Наставне методе

Метода разговора
Аналитичка метода
Синтетичка метода
Компаративна метода
Метода читања
Декламаторна метода

Облици рада

Фронтални рад
Групни рад
Парни рад
Индивидуални рад

Наставна средства

Примарна средства

- Уџбеник српског језика и књижевности
- Текст пјесме "Женидба Максима Црнојевића"
- Избор епских стихова
- Радни листови
- Табла и маркер

Мултимедијална средства

- Пројектор / интерактивна табла
- Портрети Максима Црнојевића
- Историјске мапе Чебинског случаја
- Аудио-рецитација пјесме (народних певача)
- Видео материјали о усменој традицији
- Музичка пратња традиционалних инструмената
- Презентације о епској традицији

Научна литература

- Избор из народних епских пјесама
- Студије о епској традицији
- Расправе о "Женидби Максима Црнојевића"

- Дигиталне базе народне литературе
- Етнографске студије о Црнагорском народу

Структура часа (45 минута)

8 минута

Уводни део

- Провјеравање присутности (1 мин)
- Активирање предзнања (2 мин)
- Мотивација - историјски контекст (2 мин)
- Најава теме и циљева (2 мин)
- Информације о традицији (1 мин)

30 минута

Главни део

- Читање и декламација текста (10 мин)
- Анализа структуре и садржаја (8 мин)
- Анализа ликова и симболике (7 мин)
- Групни рад - интерпретација (5 мин)

7 минута

Завршни део

- Синтеза и закључци (3 мин)
- Повезивање са временом - актуелност (2 мин)
- Домаћи задатак (1 мин)
- Оцјењивање (1 мин)

Детаљна артикулација часа

УВОДНИ ДИО (8 минута)

1. Активирање предзнања (2 мин)

- Шта знате о Максиму Црнојевићу и Ивану Црнојевићу?
- Који период историје Црне Горе и Балкана је то био?
- Што значи термин "епска поезија"? Која је њена функција?
- Да ли свака епска поезија има срећно окончање? Зашто?

2. Мотивација - Тематски уводак (2 мин)

- **Женидба као тема:** "Женидба Максима Црнојевића" почиње као радосна приповијест о брачном уговору

- **Три товара блага:** Иван Црнојевић проси „ђевојку за сина“ - подстиче ученике да размисле
- Међутим, пјесма ће показати да се планирана женидба никада не реализује!
- Умјесто весеља - драма, страст, смртни исход
- Епска поезија одражава реална искуства и фаталност - људи не могу увек контролисати своју судбину

3. Кључна питања за размишљање (2 мин)

- Зашто се женидба планира, кад знамо да се неће десити?
- Какви су разлози за неуспјех плана?
- Која је улога физичког недостатка (краста) у пјесми?
- Какву улогу има ђевојка у промјенама, а какву судбина?

Циљ уводног дијела: Установити драматургију неповољне судбине и подстакнути ученике за анализу препрека женидби

ГЛАВНИ ДИО (30 минута)

1. Читање текста и декламација (8 мин)

- Наставник или ученик рецитије кључне дијелове пјесме
- Декламативно читање са правилним нагласком и ритмом
- Ученици наизмјенично читају избор стихова
- Слушање аудио рецитације народног пјевача (аудио-запис)
- Објашњење архаичних ријечи и израза
- Појашњење митолошких и историјских референци

2. ПРЕПРЕКЕ ЖЕНИДБИ - Анализа разлога неуспјеха (12 мин) ЧЕТИРИ ГЛАВНЕ ПРЕПРЕКЕ ЖЕНИДБИ:

1. КРАСТА И ФИЗИЧКИ НЕДОСТАТАК

- Максима је забољела мучна болест "красте веље" - грдно га поцрњело лице
- Иван је обећао дужду "да нема љепшега јунака од Максима" - то обећање је сломљено
- Ђевојка, видећи Максима, препознаје разлику и хлади се према њему
- *Мотив:* Физички изглед као препрека браку - реална животна драма народа

2. МИЛОШЕВО ПРИВЛАЧЕЊЕ И ОЧЕВО ЈАХАЊЕ

- Иван Црнојевић јаше коња "здрога и весело" - али кротит га јездиношћу
- Коњ "Ждрале ситно подиграва" - показује Иванову упадљивост

- Милош је "без биљега" - млад, јак, лијеп, без физичких недостатака

3. ЛАТИНСКА ДЈЕВОЈКА И ЊЕНЕ СТРАСТИ

- Ђевојка "устури председне мараме" - препозна своју жељу кроз тај поглед
- Јави Максиму: "жао ми од злата кошуље" - жали се на даре дате другом
- Прети: "напијед ти ни крочити нећу" - до краја одбија Максима
- *Мотив:* Женска страст и воља као фактор судбине - девојка није пасивна

4. УБИСТВО И ПОСЉЕДИЦА ДАРИВАЊА

- Максим убија Милоша "бојним копљем" - из завидости и части
- Разлог убиства: не ђевојка, већ даривањима Милошу од оца
- Максим пише писмо дужду: "хоћу бјежат цару у Стамбола, хоћу с' потурчити"
- Иван и Максим су одбјегли - цар их потурчи, дају им туђа имена
- *Мотив:* Чест, морал и очево обећање као фатални окидач трагедије

Закључак: Женидба се никада не реализује јер нема једне вриједности којој служи - ни физичка лепота, ни моралност, ни братска веза. Циклус насиља је неизбјежан.

3. Анализа ликова и симболике (10 мин)

- **Максим Црнојевић:** Национални херој коме краста одузима част - пропадник који се потурчио
- **Иван Црнојевић:** Отац чије јахање и обећање доносе трагедију - лик од величине до пада
- **Ђевојка (Латинка):** Независна жена која бира своју судбину - она није жртва
- **Милош Обренбеговић:** Јунак коме част кошта живота - жртва даривања
- **Борба добра против зла:** Овдје нема јасне подјеле - сви су жртве судбине

ЗАВРШНИ ДИО (7 минута)

1. Синтеза и закључци (3 мин)

- Дјело као израз националног духа и традиције кроз генерације
- Улога народне поезије у очувању историје и националне вриједности
- Комбинација правих историјских догађаја са митолошким елементима

- Значај усмене традиције у савременом вијеку
- Веза између текста и савременог времена - актуелност националних вриједности

2. Повезивање са временом (2 мин)

- Како су национална вриједности актуелне данас?
- Какву улогу имају народне пјесме у дигиталном добу?
- Може ли традиција бити модерна?
- Улога литературе и уметности у очувању идентитета

3. Домаћи задатак

Избор од три задатка:

А) Написати детаљну анализу архаичног језика у "Женидби Максима Црнојевића" (300-400 ријечи) - препознавање архаизама, њихова значења и функција у пјесми.

Б) Анализа улоге митолошких елемената у пјесми - препознавање божанства и надприродних сила које утичу на радњу.

В) Истраживачки рад: Разговор са члановима породице о традиционалном певању епских пјесама.

4. Оцјењивање (1 мин)

- Похваљивање активних ученика и квалитета њихових доприноса
- Конструктивне напомене за додатни рад
- Мотивисање за наставак проучавања епске традиције
- Напомена о значају очувања националне баштине

Кључне ријечи и књижевни појмови

Епска поезија
 Јунак/Јунаштво
 Симболика
 Алегорија
 Митологија
 Национална традиција
 Усмена традиција
 Архаизам
 Поетска средства

Корелација са другим предметима

Историја

- Борбе Цариградског племена против Турске окупације
- Политичка ситуација у Црној Гори XVIII вијека

- Улога православне традиције у националним борбама
- Веза између митолошке и историјске радње

Вјеронаука

- Православна вјера као основа националног идентитета
- Богови и митолошка бића у пјесми
- Религиозни симболи и њихово значење
- Вриједности чувања вјерског наслијеђа
- Молитве и боговања у епској поезији

Ликовна умјетност

- Визуелна репрезентација јунака и догађаја
- Костими и оружје из историјског периода
- Портрети Максима Црнојевића
- Народни узор и мотиви у ликовној уметности
- Илустрације

Музика

- Традиционални музички инструменти (гусле, фрула)
- Гусларска традиција и гуслачко пјевање
- Мелодијске структуре и ритмичке особине
- Акценатски систем у древним пјесмама
- Музички жанрови у народној литератури

Литература и дигитални ресурси

Примарни извори

- **Народна епика:** "Женидба Максима Црнојевића" - познати текст или избор
- **Друге народне пјесме:** "Женидба Вука Бранковића"
- **Архивски документи:** Записи фолклориста Вука Караџића
- **Историјски извори:** Документи о историјским тековинама

Секундарна литература

- **Вук Караџић:** "Сабирање и проучавање народне поезије"
- **Владимир Чолић:** "Епска поезија Балкана"
- **Раде Микавец:** "Епски јунаци и национални идентитет"
- **Драгица Гајић Клајн:** "Језик и традиција у епским пјесмама"

Дигитални ресурси

- **Национална библиотека Републике Српске:** digitalne.nb.rs
- **Институт за књижевност:** Базе научних студија

- **YouTube:** Гусларска наслијеђа - аудио рецитације
- **COBISS:** систем.cobiss.net (академска литература)
- **Wikisource:** Колекције епских текстова

Мултимедијални материјал

- Документарни филмови: "Гусле - душа народа"
- Интервјуи са познатим гусларима
- Историјски видеа: Историјски извори
- Фотографије традиционалних костима
- Музичке аудио-рецитације

Додатне активности и диференцијација

✿ За напредне ученике

- Анализа архаичног језика и старих облика ријечи
- Истраживање епске традиције у другим регионима Балкана
- Компарација са свјетском епском литературом (Хомер, Енеј)
- Креативно писање - интерпретација Максимовог лика
- Анализа митолошких референци и њихов извор
- Истраживање гусларске традиције данас

За ученике којима је потребна подршка

- Синопис текста са илустрацијама и претпоставкама
- Вођена читања са детаљним објашњењима
- Графички приказ ликова, генеалогичка и догађаја
- Лексика: листа архаичних ријечи са значењима
- Рад у паровима са јачим ученицима
- Аудио-верзија пјесме за слушање
- Прилагођени домаћи задаци са јасним упутствима